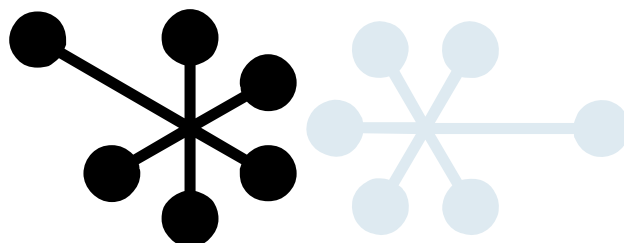

LIFE / FIT FOR REACH

**Ceļvedis iesācējiem:
kā uzņēmumiem iepirkt izejvielas
pārdomāti, lai labāk pārvaldītu
bīstamās vielas**

Vai privātiem uzņēmumiem ir jārūpējas par iekšējo iepirkumu procesu?

Šīs vadlīnijas ir izstrādātas uzņēmumiem, kas vēlas būt efektīvāki un uzlabot izejvielu un bīstamu ķīmisku vielu pārvaldību. Vadlīnijās ir iekļauts paskaidrojošs ievads un [Excel rīks](https://goo.gl/eLexE8) (https://goo.gl/eLexE8) ar pārbaudes sarakstiem un piemēriem, kā attīstīt vai uzlabot iekšējās pārvaldības sistēmu.

Ar šo vadlīniju palīdzību jūs varat novērtēt savu pašreizējo darbību. Ja vēlaties izveidot savu iepirkumu sistēmu vai uzlabot esošo, šajā materiālā atradīsiet ieteikumus un piemērus, kā to attīstīt. Uzņēmumi ar esošu pārvaldības sistēmu bieži iekļauj iekšējo iepirkumu prasības kopējā pārvaldības sistēmā.

Lai izstrādātu šos ieteikumus, mēs izmantojām valsts iestāžu iepirkumu organizēšanas pieredzi, kā arī citu uzņēmumu esošās vadlīnijas.

Kāpēc iekšējais iepirkumu process?

Lai ražotu vai nodrošinātu pakalpojumus katrs uzņēmums:

- iepērk izejvielas un citus līdzekļus;
- vēlas būt pēc iespējas efektīvāks, iepērkot izejmateriālus un pakalpojumus atbilstošā kvalitātē par izdevīgu cenu.

Ņemot vērā to, ka nav īpašu noteikumu, kas regulētu uzņēmumu iekšējo iepirkumu procesu, vai būtu noderīgi attīstīt vai uzlabot pašiem savu iepirkumu sistēmu?

Ja vēlaties būt ražīgāki, tad JĀ! Nosakot iekšējo iepirkumu noteikumus, jūs varat:

- 1) ietaupīt, izvairoties no nevajadzīgiem, nepiemērotiem un pārlietu dārgiem iepirkumiem;
- 2) uzlabot jūsu produktu un pakalpojumu kvalitāti, izmantojot augstākas kvalitātes izejvielas un pakalpojumus;
- 3) izvairīties no dīkstāves pamatmateriālu neprecīzas piegādes dēļ;
- 4) atrast labākus, uzticamākus piegādātājus, kas piedāvā papildu pakalpojumus, atrod drošākas alternatīvas, iesaka piemērotāku lietojumu, sadarbojas jaunu produktu un pakalpojumu attīstīšanā.

Daži uzņēmumi ir publicējuši savu iepirkumu vadlīnijas piegādātājiem, ietverot arī īpašus jautājumus par bīstamām vielām.

Šujmašīnu ražotājs "JANOME" ir izstrādājis "zaļo" iepirkumu pamācību sava uzņēmuma darbiniekiem un piegādātājiem atbilstoši uzņēmuma vides aizsardzības politikai. Līdzīgas pamācības vai prasību kodeksus ir izstrādājuši daudzi citi uzņēmumi, lai īstenotu sava uzņēmuma politikas prioritātes. Piemēram, pasauleslavenajam mēbeļu ražotājam "IKEA" ir sava iepirkumu stratēģija, lai optimizētu piegādes ķēdi.

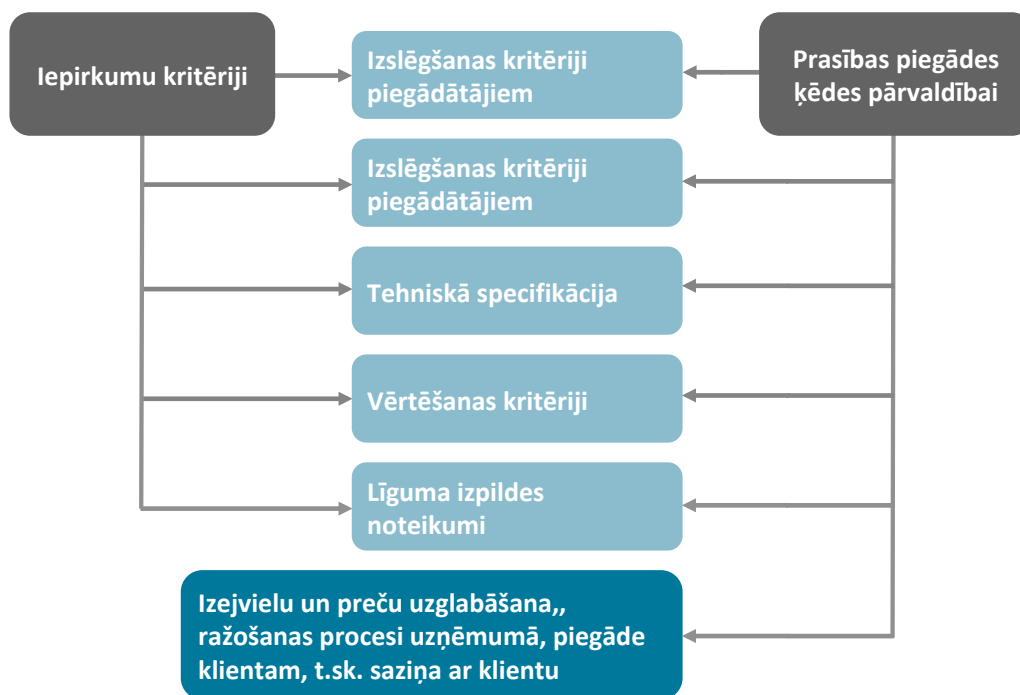
Avoti un atsauces

- IKEA Iepirkumu stratēģija, <https://www.slideshare.net/YongKC1/ikea-purchasing-strategy>
- JANOME grupas Zaļo iepirkumu vadlīnijas, http://www.janome.co.jp/company/pdf/greensupply_e.pdf
- Buying Green! – Zaļā publiskā iepirkuma rokasgrāmata, Eiropas Komisija 2016, http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

Kā organizēt savu iepirkumu sistēmu, lai uzlabotu bīstamu vielu pārvaldību?

Lai uzlabotu savu iepirkuma sistēmu, uzņēmums var pārdomāt šādus jautājumus izmantot (skatīt 1. attēlu):

1. Attīstīt iepirkuma procedūras, kas nosaka atbildību par to, kurš un kā izlemj par iepirkumiem, kontrolē piegādātās preces un novērtē rezultātus. Iepirkuma procedūru var veidot kā daļu no esošās pārvaldības sistēmas. Saistībā ar bīstamām vielām izejvielu novērtēšana, tajā skaitā bīstamu īpašību novērtējums pirms iepirkuma, var palīdzēt jums izvairīties no negaidītiem tēriņiem vai juridiskām sekām.
2. Uzlabot piegādes ķēdes pārvaldību, tas ir, izstrādāt kritērijus labākai piegādātāju un izejvielu izvēlei. Nodrošināt, ka šie kritēriji jums palīdz izvēlēties savu piegādātāju kā vērtīgu, zinošu partneri jaunu produktu un biznesa attīstīšanā, kā arī kopīgi meklēt problēmu risinājums.

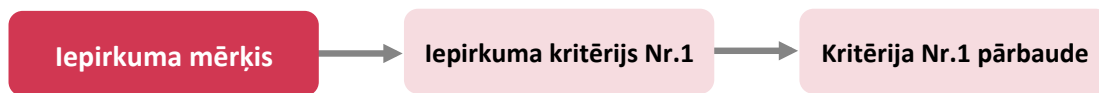

1.attēls. Iepirkuma kritēriji uzņēmumā.

Jūsu iepirkumu kritēriji ir atkarīgi no jūsu mērķiem, piemēram:

- 1) Samazināt nevajadzīgas bīstamības;
- 2) Izvairīties no vielām, kas iekļautas licencējamo vielu un to kandidātu (REACH īpašas bažas raisošu vielu, SVHC, sarakstā),
- 3) Atbilstība ekomarķēšanas prasībām, piemēram, ES “Ekopuķītes” vai “Ziemeļu gulbja”, vai citu brīvprātīgo standartu prasībām,
- 4) Nodrošināt visu nepieciešamo informāciju par bīstamām vielām, kas nepieciešama:
 - a. saskaņā ar normatīvajiem aktiem, piemēram, attiecībā uz REACH, rotaļlietām, RoHS (elektroniskās ierīces), utt.,
 - b. Darba vides riska novērtējumam,
 - c. Patērētāju informācijai,
 - d. Atkritumu pārvaldībai,
 - e. Īpašām klientu prasībām.

Skaidra mērķa noteikšanas palīdz nedefinēt iepirkumu kritērijus, kam ir jābūt arī specifiskiem un pārbaudāmiem (skatīt 2. attēlu).

2.attēls. Iepirkumu kritēriju noteikšana uzņēmumā

Kritēriji varat izmantot vairākos iepirkuma soļos:

Izslēgšanas kritēriji nosaka, ar ko jūs nesadarbosieties. Šie kritēriji balstās uz riska faktoriem, ko esat identificējuši kā ļoti svarīgus jūsu uzņēmumam un nozarē. Uzņēmēji var brīvi izvēlēties savus partnerus un arī veidot “melnos sarakstus”. Valsts iestādēm ir ierobežojumi izslēgšanas kritēriju izmantošanai, tomēr atsevišķus kritērijus likumi pieļauj, piemēram, izslēdzot no dalības iepirkuma konkursā uzņēmumus, ar kuriem pēdējo 12 mēnešu laikā lauzts līgums tā neizpildes dēļ.

Piemēri:

- Uzņēmumi, ar kuriem esat lauzuši līgumus neatbilstošu piegādāto preču dēļ (Pārbaude: Iepriekšējo līgumu piegādes pārbaudes akti);
- Slikta pieredze ar iepriekš piegādātajām precēm (nepilnīga bīstamo vielu informācija vai piegādāto produktu neatbilstība normatīvo aktu prasībām) (Pārbaude: Iepriekšējo līgumu piegādes pārbaudes akti)
- Sliktas atsauksmes no jums uzticamiem partneriem (Pārbaude: jūsu partneru atsauksmes).

Atlases kritēriji palīdzēs jums atrast piemērotāku un uzticamāku piegādātāju, nosakot piegādes pretendenta kvalifikāciju, pieredzi, apgrozījumu utt., vides aizsardzības un drošības sistēmas, kā arī citus jūsu nozarei būtiskus kritērijus.

Piemēri:

- Uzņēmumi ar sertificētām ISO 140001, 9001, OHAS 18000 pārvaldības sistēmām (Pārbaude: sertifikācijas iestādes izsniegtā sertifikāta kopija)
- Gatavība piegādāt jums nepieciešamo informāciju par bīstamajām vielām (drošības datu lapas, vielu klātbūtnes apliecinājums, utt. (Pārbaude: drošības datu lapa katrai ķīmiskai vielai vai paziņojums, ka šī ķīmiska viela/produkts nav klasificējams un nesatur bīstamas vielas, kuru dēļ nepieciešama drošības datu lapa, materiālu deklarācija)).

Tehniskā specifikācija raksturo jūsu iepirkto produktu vai pakalpojumu. Šeit jūs nosakiet jūsu minimālos kritērijus, tas ir, jūs nepirksiet produktu vai pakalpojumu, ja tie neatbilst jūsu minimālajam kritērijam.

Piemēri:

- Drošības datu lapa tiek iesniegta pirms līguma noslēgšanas (Pārbaude: drošības datu lapa katram ķīmiskam produktam vai paziņojums, ka ķīmiskais produkts nav klasificējams un nesatur bīstamas vielas, kuru dēļ nepieciešama drošības datu lapa)

- Paziņojums par vielas esamību iekļaušanu licencējamo bīstamo vielu vai sarakstā (REACH) (<https://echa.europa.eu/authorisation-list>) un kandidātu sarakstā (<https://echa.europa.eu/candidate-list-table>) . (Pārbaude: Materiāla deklarācija par katru preci);
- Vielu saraksts, par kurām jāziņo/ vai jāizņem no produkta (skatīt IV pielikumu).

Vērtēšanas kritēriji ir jūsu vēlmju saraksts, ar kura palīdzību salīdziniet kvalitātes atbilstību cenai, funkcionālo piemērotību un citas vērtības. Vērtēšanas procesam jābūt caurspīdīgam, lai ļautu jums izvēlēties jums piemērotāko alternatīvu.

Piemēri (attiecībā uz bīstamajām vielām):

- Kokmateriāli ar FSC sertifikātu (Pārbaude: sertifikācijas iestādes izsniegtā sertifikāta kopija)

Līguma izpildes noteikumi. Kad vēlamais piegādātājs un produkts ir izvēlēts, līgumā jāiekļauj pamatnoteikumi un kritēriji par preces atbilstību svarīgiem atlases punktiem, kā arī jāapraksta nepieciešamā rīcība t.sk. sodi neizpildes gadījumā.

Piemēri (attiecībā uz bīstamajām vielām):

- Piegādātājs ir atbildīgs par klientam un viņa tālākiem klientiem radītajiem zaudējumiem, kas radušies neprecīzi ir norādītas bīstamības informācijas dēļ, vai piegādāta materiāla neatbilstības kvalitātes prasībām/ normatīvo aktu prasībām dēļ (Pārbaude: atruna piegādes līgumā).

Tabula. Piemērs iepirkuma kritērijiem.

Mērķis	Kritērijs	Pārbaude	
Atbilstība regulas REACH prasībām: Kvalitatīvu drošības datu lapas piegāde, informācija par licencējamo bīstamu vielu un to kandidātu sarakstā un vielu klātbūtni	Izslēgšanas kritērijs		
	Atlases kritērijs	Gatavība iesniegt drošības datu lapas par visām bīstamajām ķīmiskajām vielām, ķimikālijām, kas satur bīstamas vielas un vismaz minimālu informāciju par vielām, kas nav bīstamas, kā arī materiālu deklarācijas iesniegšana pirms pirkuma līguma noslēgšanas	Drošības datu lapā iesniegta Materiāla deklarācija par vielu licencējamo bīstamu vielu/ to kandidātu saturu
	Tehniskā specifikācija	Visu ķīmisko vielu drošības datu lapu un materiāla deklarāciju iesniegšana pirms pirkuma līguma noslēgšanas	Drošības datu lapa Materiāla deklarācija
	Apbalvojumu kritēriji	Ķīmiskās vielas un preces bez vielām, kas atrodas licencēšanas bīstamu vielu/ to kandidātu sarakstā (70%) Cena (30%)	Drošības datu lapa Materiāla deklarācija

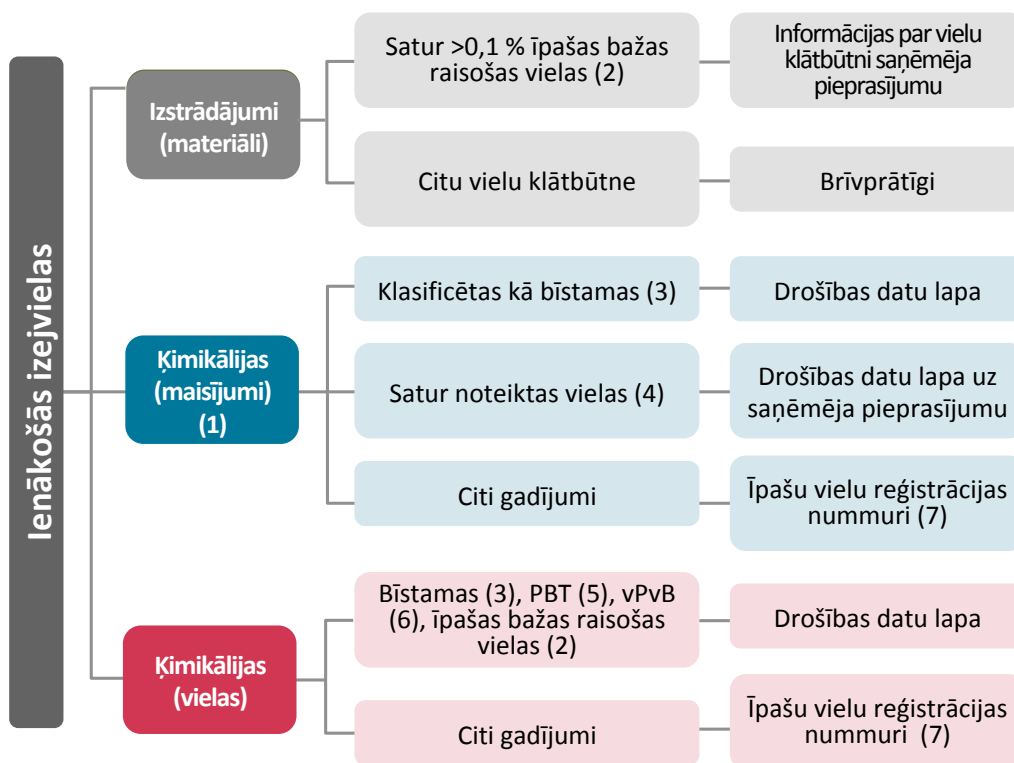
Mērķis	Kritērijs	Pārbaude	
	Līguma izpildes noteikumi	Gadījumā, ja mainās informācija par bīstamajām vielām precēs un materiālos, piegādātājs automātiski iesniedz klientam atjaunotu drošības datu lapas versiju par attiecīgajiem produktiem, kas piegādāti pēdējo divu gadu laikā. Piegādātājs ir atbildīgs par klientam un viņa tālākiem klientiem radītajiem zaudējumiem, kas radušies neprecīzi ir norādītas bīstamības informācijas dēļ, vai piegādāta materiāla neatbilstības kvalitātes prasībām/ normatīvo aktu prasībām dēļ	Materiāla deklarācija par vielu licencējamo bīstamu vielu/ to kandidātu saturu
Atbilstība RoHS regulas prasībām	Izslēgšanas kritērijs		
	Atlases kritērijs	Gatavība iesniegt materiāla atbilstības deklarāciju pirms pirkuma	Materiāla deklarācija par RoHS vielu klātbūtni
	Tehniskā specifikācija	Materiāla atbilstības deklarācijas iesniegšana pirms iepirkuma līguma Materiālam ir jāatbilst RoHS normatīvo aktu prasībām, atbilstoši lietošanai	Materiāla deklarācija par RoHS vielu klātbūtni
	Apbalvojumu kritēriji	Ķīmikālijas un preces bez ROHs vielām (30%) Cena (70%)	Materiāla deklarācija par RoHS vielu (ne)esamību
	Līguma izpildes noteikumi	Piegādātājs ir atbildīgs par klientam un viņa tālākiem klientiem radītajiem zaudējumiem, kas radušies neprecīzi ir norādītas bīstamības informācijas dēļ, vai piegādāta materiāla neatbilstības kvalitātes prasībām/ normatīvo aktu prasībām dēļ	Līgums

Jūs varat pārbaudīt savu iepirkumu praksi ar [Excel rīka](https://goo.gl/eLexE8) (<https://goo.gl/eLexE8>) palīdzību, šis kontrolsaraksts ir izstrādāts, balstoties uz valsts iestāžu publisko iepirkumu pamācībām un izvēlēto uzņēmumu iepirkumu vadlīnijām. Atbildot uz jautājumiem Excel failā par pašreizējo jūsu uzņēmuma sistēmu, jūs varat novērtēt ieguvumus, kas būtu, ja savā iepirkumu sistēmā iekļautu dažus rīcību plānus/ kritērijus, kas minēti šajā dokumentā (skatīt paraugu II pielikumā).

Kādu informāciju par izejvielām jūs varat saņemt no piegādātājiem?

Informācija par izejvielām, ko jūs varat saņemt no piegādātājiem, ir atkarīga no izejmateriāla veida (izstrādājums vai ķīmikālija) un bīstamo vielu satura, normatīvo aktu prasībām un jūsu piegādātāja gatavības sniegt jums vairāk informācijas kā likumā noteikts (sk. 3. attēlu).

Ir gadījumi, kad jums nepieciešams vairāk informācijas kā likums paredz piegādātājam to sniegt. Piemēram, ja vēlaties pretendēt uz ekomarķējumu, jums var būt nepieciešama papildu informācija; arī jūsu klienti var pieprasīt vairāk informācijas. Šādos gadījumos tas ir jūsu piegādātāja lēmums sagādāt prasīto informāciju vai nē. Ja jūs pamatojat jūsu piegādātājam, kāpēc jums nepieciešama šāda papildu informācija, viņam būs augstāka motivācija sniegt prasīto informāciju.

3. attēls. Informācijas prasības piegādātājiem par ķīmiskajām vielām un materiāliem saskaņā ar REACH (REACH regula, 31., 32., 33. pants).

(1) Nepiemērojams polimēriem, tādās pašas prasības kā izstrādājumiem (materiāliem).

(2) Īpašas bažas raisošas vielas (SVHC) – vielas, kas iekļautas licencējamo vielu¹ sarakstā vai licencējamo vielu kandidātu sarakstā², kas izstrādāts saskaņā ar REACH 59. pantu

¹ <https://echa.europa.eu/addressing-chemicals-of-concern/authorisation/recommendation-for-inclusion-in-the-authorisation-list/authorisation-list>

² <https://echa.europa.eu/candidate-list-table>

(3) Klasificēts kā bīstams saskaņā ar Regulu EC1272/2008

(4) Pēc pieprasījuma jāiesniedz drošības datu lapa, ja ķīmisko vielu maisījums satur:

- Tādu vielu ≥ 1 % masas procentu negāzu maisījumos un $\geq 0,2$ % masas procentu gāzu maisījumos, kas rada bīstamību cilvēku veselībai vai videi; vai
- Tādu vielu $\geq 0,1$ % masas procentu negāzu maisījumos, kas ir 2. kategorijas kancerogēna vai 1.A, 1.B un 2. kategorijas reproduktīvajai sistēmai toksiska viela, 1. kategorijas ādas jutīgumu izraisoša viela, 1. kategorijas elpošanas orgānu jutīgumu izraisoša viela vai viela, kas ietekmē laktāciju vai rada sekas laktācijas procesā vai ir noturīga, bioakumulatīva un toksiska (PBT, kritēriji REACH XIII pielikumā) vai ļoti noturīga un ļoti bioakumulatīva (vPvB, kritēriji REACH XIII pielikumā) vai vielas ar īpašas bažas raisoša viela un viela ir iekļauta vielu licencējamo vai licencējamo vielu kandidātu sarakstā, ko nosaka saskaņā ar REACH 59. pantu, vai
- vielu, kam ir noteiktas Kopienas arodekspozīcijas robežvērtības.

(5) viela ir noturīga, bioakumulatīva un toksiska vai ļoti noturīga un ļoti bioakumulatīva saskaņā ar REACH regulas XIII pielikumā noteiktajiem kritērijiem;

(6) ļoti noturīga un ļoti bioakumulatīva viela saskaņā ar REACH XIII pielikumā minētajiem kritērijiem;

(7) Vielas, uz kurām attiecas licencēšana vai ierobežojumi, vai jebkādas cita par kādu vielu pieejama informācija, kas nepieciešama, lai izvēlētos piemērotus riska pārvaldības līdzekļus.

REACH dod tiesības jūsu produkta patērētājam jums prasīt, vai šī produkta sastāvā ir vielas, kas atrodas bīstamo vielu licencēšanas vai to kandidātu sarakstā (REACH, 33. pants). Lai varētu laicīgi nosūtīt patērētājam pieprasīto informāciju, ieteicams, ka jūsu uzņēmuma rīcība laicīgi jau ir šāda informācija.

Bīstamības informācija (informācija par bīstamu vielu sastāvu un ieteikumi to labākai pārvaldīšanai) ir priekšnoteikums drošai ķīmikāliju un preču, kuru sastāvā ir bīstamas vielas, pārvaldībai, un tādā veidā ir neatņemama piegādātā produkta daļa. Iekļaujot prasības informācijas nodrošināšanai jūsu iepirkumu vadlīnijās un piegādātāju līgumos, jūs uzlabojat informācijas kvalitāti. Piegādātāja gatavība iesniegt jums kvalitatīvu informāciju atbilstoši jūsu vajadzībām, tostarp, arī izsmelšāku informāciju nekā pieprasa normatīvie akti, var būt atlases vai vērtēšanas kritērijs, lemjot par piegādātāja un produkta izvēli.

Avoti un atsauces:

- REACH vadlīnijas, <https://echa.europa.eu/guidance-documents/guidance-on-reach>
- Buying Green! – Rokasgrāmata “zaļo” iepirkumu veikšanai, Eiropas Komisija, 2016, http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

Kā jūs varat novērtēt saņemtās informācijas kvalitāti?

REACH Regula precizē, kāda informāciju jāiekļauj drošības datu lapās (REACH, 31. pants), bet nav izstrādāti konkrēti noteikumi attiecībā uz cita veida informāciju, tās apjoms un kvalitāte ir atkarīga no jūsu pieprasījuma un piegādātāja gatavības atbildēt, kā arī piegādātāja personīgās informācijas sistēmas.

Par drošības datu lapu kvalitāti atbild ķīmisko vielu un produktu ražotājs, valsts iestādes tās inspicē neregulāri, izlases veidā. Inspekciju pārstāvji atzīst, ka drošības datu lapās bieži vien informācija nav pietiekami precīza. Vienā trešdaļā līdz pusē no veiktajām pārbaudēm drošības datu lapās atklātas nepilnības, it īpaši saistībā ar toksikoloģisku un vides aizsardzības būtisku informāciju. Tā rezultātā jūs vrsat izvēlēties nepiemērotas riska pārvaldības metodes.

Labāka drošības datu lapu kvalitāte nozīmē arī labāku produktu. Lai novērtētu drošības datu lapu kvalitāti, jūs varat pārbaudīt:

- 1) izdošanas datumu – jo vecāka ir drošības datu lapa, jo lielāka iespēja, ka informācija tajā ir novecojusi. Kopš REACH regulas stāšanās spēkā katru dienu tiek parādās jauna informācija par ķīmikālijām. Nav noteiktu normu, cik bieži jāatjauno drošības datu lapas. Ražotājam vajadzētu nodrošināt atjauninātas drošības datu lapas visiem uzņēmumiem, kam tika piegādātas preces pēdējo 12 mēnešu laikā (REACH, 31. pants) gadījumā, ja ir parādījusies jauna informācija;
- 2) pilnīgumu – drošības datu lapai jā sastāv no 16 sadaļām un katrā no tām jābūt iekļautai visai attiecīgajai informācijai;
- 3) Atbilstību – informācijai par bīstamajām īpašībām, arodveselības prasībām, pirmās palīdzības veidiem ir jābūt saskaņotai. Atkritumu šķirošanai utt. jāatbilst ķīmisko vielu klasifikācijai.
- 4) Informācijai par bīstamību jā saskan ar vielu informāciju Ķīmisko vielu informācijas sistēmā Eiropas Ķīmisko vielu aģentūrā, tomēr šāda pārbaude pieprasa vairāk laika.

Ar [Excel rīku](https://goo.gl/eLexE8) (<https://goo.gl/eLexE8>) jūs varat pārbaudīt saņemto drošības datu lapu kvalitāti un, atkarībā no pārbaudes rezultātiem, lūgt savam piegādātājam izskaidrot un mainīt pamanītās nepilnības. Likums nenosaka, kādā veidā jā iesniedz cita veida informācija par ķīmisko vielu saturu un īpašībām. Daudzi uzņēmumi veido savas veidlapas, lai piegādātājam būtu vieglāk iesniegt nepieciešamo informāciju.

Avoti un atsauces:

- Problēmas ar drošības datu lapām (*Problems with Safety Data Sheets*), © 2017 Volters Kluvers (Wolters Kluwer) un viņa komanda, <https://app.croneri.co.uk/feature-articles/problems-safety-data-sheets>
- Drošības datu lapu kontrolsaraksts, 2016 – CEFIC, <http://www.cefic.org/Documents/IndustrySupport/REACH-Implementation/Guidance-and-Tools/Cefic-SDS-Checklist-January2016.xlsx>

I Pielikums. Termini un saīsinājumi

Izstrādājums – objekts, kam izgatavošanā piešķir īpašu formu, virsmu vai struktūru, kas nosaka tā funkcijas vairāk nekā tā ķīmiskais sastāvs (REACH, 3. pants).

Licencējamo bīstamo vielu saraksts – vielas, kas atbilst īpašas bažas raisošiem kritērijiem, un ir iekļautas sarakstā (REACH, 59. pants), un to tālākai lietošanai ir nepieciešama atļauja. <https://echa.europa.eu/addressing-chemicals-of-concern/authorisation/recommendation-for-inclusion-in-the-authorisation-list/authorisation-list> .

Licencējamo bīstamo vielu saraksta kandidāti – vielas, kas atbilst īpašas bažas raisošiem kritērijiem, un ir izvēlētas tālākai novērtēšanai (REACH, 59. pants) <https://echa.europa.eu/candidate-list-table> .

Preparāts – maisījums vai šķīdums, kas sastāv no divām vai vairākām vielām (REACH, 3. pants).

Bīstama viela – viela ar bīstamām īpašībām.

Iepirkums – preču, pakalpojumu vai darba iepirkšanas process no ārēja avota, iekļaujot labākās izvēles atrašanu, vienošanos par nosacījumiem, savā starpā konkurējošu piedāvājumu salīdzināšanu, preces/pakalpojumu/darba saņemšanu. Šī procesa mērķis ir iegūt labāku kvalitāti par izdevīgāku cenu.

REACH – Regula (EK) Nr. 1907/2006 attiecībā uz ķīmisko vielu reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu.

DDL – drošības datu lapas – standartizēta informācijas lapa par ķīmikālijām (vielām vai preparātiem), raksturojot to būtību, sastāvdaļas un īpašības, kā arī iesakot drošu šo vielu vai preparātu pārvaldību.

Vielas, kas rada īpašas lielas bažas (SVHC)– vielas, kas atbilst kritērijiem, lai tās klasificētu kā kancerogēnas, mutagēnas vai reproduktīvai sistēmai toksiskas vielas, kā arī vielas, kas ir noturīgas, bioakumulatīvas un toksiskas (PBT) vai ļoti noturīgas un ļoti bioakumulatīvas (vPvB), vai vielas, kas atsevišķos gadījumos rada līdzvērtīgu bažu līmeni kā kancerogēnas, mutagēnas un toksiskas vielas reproduktīvajai veselībai (CMR) vai PBT/vPvB vielas (REACH, 57. pants)

Piegādes ķēdes pārvaldība attiecas uz preču un pakalpojumu plūsmas pārvaldību, sākot no izejvielu saņemšanas un uzglabāšanas līdz ražoto produktu piegādei klientiem.

II Pielikums. Uzņēmuma iepirkuma kritēriju paraugi (saistībā ar bīstamajām vielām)

Tēma		Piemērs
Mērķi		Atbilstība REACH regulas prasībām Pēc iespējas izvairīties no vielām, kas raisa īpaas bažas
Iepirkumu norise (kas un kā)		<ul style="list-style-type: none"> Izslēgšanas/ atlases kritērijus izstrādā sagādes daļas vadītājs un tos apstiprina attiecīgo nodaļu vadītāji Tehniskās specifikācijas prasības izstrādā nodaļas vadītājs, produktus kopīgi izvēlas sagādes daļas vadītājs un nodaļas vadītājs Informāciju par bīstamo vielu saturu produktos no aptaujātajiem piegādātājiem pieprasa pirms līguma noslēgšanas Veselība, drošības un vides aizsardzības inženieris (vadītājs) novērtē bīstamības informāciju pirms pirkuma apstiprināšanas un ziņo nodaļas vadītājam problēmu gadījumā
I e p i r k u m a k r i t ē r i j i	Izslēgšanas kritēriji	Slikta pieredze ar iepriekš piegādātajām precēm (nekvalitatīva vai nepietiekama informācijā par bīstamām vielām un produktiem, vai piegādātie produkti neatbilda normatīvo aktu prasībām)
	Atlases kritēriji	Piegādātajam ir sertificēta ISO 9000 pārvaldības sistēma
	Tehniskās specifikācijas	Drošības datu lapas un produktu deklarācijas tādu vielu klātbūtni, kas ir licencējamo vai to kandidātu vielu sarakstos ir jāiesniedz pirms līguma noslēgšanas
	Apbalvojumu kritēriji	Ķīmikāliju drošas lietošanas apmācība (30%) Cena (70%)
	Līguma izpildes nosacījumi	Gadījumā, ja mainās jebkāda informācija par bīstamajām vielām, piegādātājs automātiski iesniedz klientam atjaunotu DDL versiju par ikvienu produktu, kas piegādāts pēdējo divu gadu laikā un uz kuru izmaiņas attiecas
Kvalitātes kontroles norise (kas un kā)		<ul style="list-style-type: none"> Nodaļu vadītāji ir atbildīgi par piegādāto preču/pakalpojumu kvalitātes pārbaudi; problēmu gadījumā tiek informēts piegādes vadītājs. Piegādes vadītājs divas reizes gadā novērtē piegādātāju darbu, pamatojoties uz pašreizējo praksi un sūdzībām.

III. Pielikums. Vēstules paraugs piegādātājiem

Latviski

Cienījamais piegādātāj!

Mēs rakstām, lai lūgtu jums iesniegt informāciju par noteiktu vielu klātbūtni precēs (preču saraksts), ko jūs mums piegādājat. Tas ļaus gan jūsu uzņēmumam, gan mums rīkoties atbilstoši normatīvajām prasībām, kas noteiktas Eiropas Regulas Nr. 1907/2006 attiecībā uz ķīmisko vielu reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (turpmāk tekstā REACH) 33. pantā.

REACH 33. pantā ir noteikts, ka "piegādājot tādu izstrādājumu, kura sastāvā ir viela, kas atbilst 57. panta kritērijiem un kas saskaņā ar 59. panta 1. punktu ir konstatēta

lielākā koncentrācijā par 0,1 % (w/w), piegādātājs izstrādājuma saņēmējam dara

zināmu pietiekamu informāciju, kas pieejama, lai izstrādājumu varētu droši lietot, vismaz minot vielas nosaukumu. Attiecīgo informāciju bez maksas jāiesniedz 45 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas. Šādu vielu saraksts var būt noteikts (tā sauktais licencēšanas bīstamo vielu saraksts) un nenoteikts (tā sauktais licencēšanas bīstamo vielu kandidātu saraksts)."

Līdz ar to lūdzam jūs informēt mūsu uzņēmumu, ja preces/materiāli, ko jūs mums piegādājat satur kādu no šajos sarakstos iekļautajām vielām vairāk par 0,1 masas procentu, aizpildot šādu anketu par katru no precēm un nosūtot to mums ne vēlāk kā 45 dienu laikā.

Prece	Preces svars	Viela saskaņā ar REACH 57. un 59. pantā noteiktajiem kritērijiem			Ieteikumi drošībai vai citas piezīmes	Atzīmējiet X, ja prece nesatur šeit minētās vielas
		Nosaukums	CAS No.	Koncentrācija (% w/w)		

Tā kā esam preču piegādātāji, mēs saglabāsim saņemto informāciju turpmākajai komunikācijai ar mūsu klientiem saskaņā ar REACH 33. pantu. Mēs garantējam avotu konfidencialitāti izmantojot jūsu sniegtos datus.

Licencējamo vielu un to kandidātu saraksti tiek regulāri atjaunoti, tāpēc ļoti jūs lūdzam informēt mūsu uzņēmumu gadījumos, ja šīs izmaiņas attiecas arī uz jūsu produktu, piemēram, gadījumā, ja kāda no produkta sastāvdaļām ir iekļauta bīstamo

13

licencējamo vielu un to kandidātu saraksti sarakstā.

Gaidīsim jūsu atbildi!

Angliski

Dear supplier,

We are writing to you in order to gather information on certain substances present in articles (*list of articles*) that you supply to us. This will allow you and us to comply with our legal obligations with regard to Article 33 of the European Regulation No.1907/2006 on the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (further on REACH).

The Article 33 (1) of the REACH obliges “a supplier of an article containing a substance meeting the criteria in Article 57 and identified in accordance with Article 59(1) in a concentration above 0,1 % weight by weight (w/w) shall provide the recipient of the article with sufficient information, available to the supplier, to allow safe use of the article including, as a minimum, the name of that substance. The relevant information shall be provided, free of charge, within 45 days of receipt of the request. The list of such substances can be found here (so called authorisation list) and here (so called candidate list). “

Therefore we would like to ask you kindly to inform us if the articles/materials that you supply to us, contain substances above 0,1 % any substance belonging to these lists, by filling out the following questionnaire about each article and sending this to us no later than within 45 days.

Article	Weight of the article	Substance according to REACH Article 57 and 59 contained			Safety advices or other remarks	Mark X, if the article does not contain substances questioned hereto
		Name	CAS No.	Concentration (% w/w)		

Since we are article suppliers, we may consolidate the information received in order to further communicate in the supply chain according to Article 33 of REACH. We commit to guarantee the confidentiality of sources when gathering and consolidating data.

The authorisation list and candidate list will be regularly updated, therefore we kindly ask you to inform us in the case that these changes are relevant for your product e.g. in the case that some of the ingredients contained in the product are listed in the authorisation/candidate list of restriction list.

Looking forward to hearing from you

Citas vēstules piegādātājiem varat lejupielādēt šeit:

- Vēstule piegādātājam par DDL iesniegšanu par visām ķīmikālijām (<https://goo.gl/Q5FYDM>)
- Vēstule piegādātājam par materiāla deklarācijas iesniegšanu attiecībā par vielu atrašanos bīstamo vielu licencēšanas vai tā kandidātu sarakstā (vēstule piegādātājam <https://goo.gl/4tj2vv>)
- Vēstule piegādātājam par materiāla deklarācijas iesniegšanu attiecībā uz specifiskām vajadzībām (<https://goo.gl/9pN2W4>)
- Vēstule piegādātājam par materiāla deklarācijas iesniegšana saistībā ar specifiskiem normatīvajiem aktiem (<https://goo.gl/KVqqz4>)

IV Pielikums. Produktos un pakalpojumos esošo ierobežoto un aizliegto vielu sarakstu piemēri

Nosaukums	Atsauce	Vielas, skaidrojumus skatīt nākamajā lapā, V pielikumā	Rūpniecības nozares
Vielas, attiecībā uz kurām pastāv ierobežojumi REACH	REACH regula, Ķīmisko vielu reģistrēšana, vērtēšana, un	Dažādas vielas, XVII pielikums REACH, https://echa.europa.eu/substances-restricted-under-reach	Visas, normatīvie akti
Bīstamo vielu licencēšanas/ tā kandidātu saraksts, REACH	licencēšana un ierobežošana 1907/2006	Vielas, kas atbilst sekojošiem kritērijiem: <ul style="list-style-type: none"> Vielas, kas ietilpst kancerogēnu, mutagēnas vai reproduktīvajai sistēmai toksisku (CMR) vielu klasifikācijas 1.A vai 1.B kategorijā (CLP regula) noturīgas, bioakumulatīvas un toksiskas (PBT) vai ļoti noturīgas un ļoti bioakumulatīvas (vPvB) vielas saskaņā ar REACH XIII pielikumu Vielas, kas konkrētajā gadījumā var izraisīt līdzvērtīgu bažu līmeni kā CMR vai PBT/vPvB vielas https://echa.europa.eu/addressing-chemicals-of-concern/authorisation/recommendation-for-inclusion-in-the-authorisation-list/authorisation-list https://echa.europa.eu/candidate-list-table	Visas, normatīvie akti
Aizliegtās vielas elektriskajās un elektroniskajās ierīcēs	RoHS 2. direktīva 2011/65/EU	Aizliegtās vielas produktos un precēs: Svins, dzīvsudrabs, kadmijs un sešvērtīgs hroms, kā arī tādi antiperēni kā polibrombifenili (PBB) vai polibromdifenilēteri (PBDE)	Elektrisko un elektronisko ierīču ražotāji un izplatītāji, normatīvie akti
Aizliegtās vielas rotaļlietās	Rotaļlietu direktīva 2009/48/EC	Aizliegta kancerogēnu, mutagēnu vai reproduktīvajai sistēmai toksisku vielu klātbūtne	Rotaļlietas, normatīvie akti
BASTA, nevēlamas vielas celtniecības materiālos	BASTA, http://www.bastaonline.se	Aizliegta kancerogēnu, mutagēnu vai reproduktīvajai sistēmai toksisku, vielu klātbūtne, kā arī tādu vielu klātbūtne, kas ietekmē laktāciju, grauj endokrīnus, PBT, vPvB, VOC, kā arī vielas, kas satur svinu (Pb), dzīvsudrabu (Hg), kadmiju (Cd), ONV, kairinājumu izraisošas vielas, akūtu toksicitāti raisošas vielas, STOST	Būvniecība, Brīvprātīgi standarti

Nosaukums	Atsauce	Vielas, skaidrojumus skatīt nākamajā lapā, V pielikumā	Rūpniecības nozares
		(toksiska ietekme uz mērķorgāniem), GOS, kā arī apkārtējai videi bīstamas vielas.	
BREAM, Nevēlamas vielas celtniecības materiālos	BREEM, Starptautiskie standarti jaunajai būvniecībai https://www.breem.com	Aizliegta materiālu lietošana, kas satur formaldehīdu, GOS un 1. kategorijas A un IB kancerogēnas vielas	Būvniecība, Brīvprātīgi standarti
ES ekomarķēšana visu veidu tīrītājiem un sanitārajiem līdzekļiem	ES ekomarķēšana,, http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html	Aizliegtas vielas, kas ir bīstamas veselībai un apkārtējai videi (atbilstoši klasifikācijai, vai nosaukumam)	Tīrīšanas līdzekļu ražotāji, brīvprātīgi standarti

V pielikums. Dažādos ietvaros ierobežoto vai aizliegto vielu kritēriji un klasifikācija

Vielas īpašības	Klasifikācija vai kritērijs	Atsauce
Kancerogēns	1.A vai 1.B kategorija (H350) 2. kategorija (H351)	Klasifikācijas, marķēšanas un iepakojšanas (CLP) Regula (EK) Nr. 1272/2008)
Mutagēns	1.A vai 1.B kategorija (H340) 2. kategorija (H341)	
Toksisks reproduktīvajai sistēmai	1.A vai 1.B kategorija (H360) 2. kategorija (H361)	
Ietekme laktācijas periodā	H362	
Endokrīno sistēmu noārdošas vielas	1.Kategorija – pierādījums par endokrīnu noārdošu aktivitāti vismaz vienai sugai, lietojot neskartus dzīvnieku; 2.Kategorija – vismaz kāds <i>in vitro</i> pierādījums par bioloģisku aktivitāti, kas saistīta ar endokrīnu noārdīšanos;	Vielas, kas atbilst šeit pieejamajiem kritērijiem: http://ec.europa.eu/environment/chemicals/endocrine/strategy/substances_en.htm#priority_list Drīzumā jāpieņem normatīvs akts, kas regulēs šos jautājumus.
PBT, Noturīgas, bioakumulatīvas un toksiskas vielas	Vielas ar 1) pussabrukšanas periodu >60 dienas jūras ūdenī vai >40 dienas saldūdenī vai estuāra ūdenī, vai >180 dienas jūras ūdens nogulsnēs vai >120 dienas saldūdens vai esutāru nogulsnēs, vai > 120 dienas augsnē un 2) BCF (Biokoncentrācijas faktors) >2000 l/kg (mitrs svars) un 3) toksicitāte NOEC vai EC10 < 0.01mg/l vai H350, H340, H360, H361, H372, H373	Kritēriji noteikti REACH 1907/2006, XIII pielikumā
vPvB, ļoti noturīgas un ļoti bioakumulatīvas vielas	Vielas ar 1) pussabrukšanas periodu > 60 dienas jūras, saldūdens vai estuāru ūdenī, vai > 180 dienas jūras, saldūdens vai estuāru nogulsnēs vai > 180 dienas augsnē un 2) BCF (Biokoncentrācijas faktors) >5000 l/kg (mitrs svars)	Kritēriji noteikti REACH 1907/2006, XIII pielikumā
ONV, vielas, kas noārda ozona slāni	H420	Klasifikācija, marķēšana un iepakojšana (CLP), Regula (EK) Nr. 1272/2008)
Kairinošas vielas	H334	
Akūti toksiskas vielas	H300, H310, H330, H301, H311 or H331	
STOST, Vielas ar īpašu toksisku ietekmi uz mērķorgāniem	Pēc vienreizējas iedarbības H370, H371, H304 Pēc atkārtotas iedarbības H372, H373	
GOS, Viegli gaistoši	Vielas, kuru vārišanās sākuma temperatūra standartapstākļos	Krāsu direktīva, Direktīva

Vielas īpašības	Klasifikācija vai kritērijs	Atsauce
organiski savienojumi	pie 101,3 kPa spiediena ir mazāka par vai vienāda ar 250 °C	2004/42/CE par GOS emisiju ierobežošanu krāsās un lakās
Apkārtējai videi bīstamas vielas	<p>Ļoti toksiskas vielas ūdens organismiem, H400</p> <p>Ļoti toksiskas vielas ūdens organismiem ar ilgstošām sekām, hroniskas toksicitātes 1. kategorija (H410) un 2. kategorija (H411).</p> <p>Var izraisīt ilgstošu kaitīgu ietekmi uz ūdens organismiem, hroniskas toksicitātes 4. kategorija (H413).</p>	Klasificēšana, Marķēšana un iepakojšana (CLP) Regula (EK) Nr. 1272/2008)

Autori

Jana Simanovska, Dace Kavasa, Māra Rēpele

Tulkoja: Vineta Tirzmaliete

Autortiesības pieder biedrībai "Ekodizaina kompetences centrs" (2018)

Par publikācijas saturu pilnībā atbild biedrība "Ekodizaina kompetences centrs", tas nepārstāv un to nevar izmantot kā Eiropas Komisijas oficiālo viedokli.

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizstāšanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, No.LIFE14ENV/LV000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma

Latvijas vides
aizsardzības fonda
administrācija